

KNIHA
VERŠŮ LYRICKÝCH A SMÍŠENÝCH

OTCI

Vzduchem hučí to a zvoní,
bouří to a hřímá,
táhnouť zvony ze všech konců
do starého Říma.

5 Velké, malé zvony hučí
mocně černou nocí,
ve snu slyším je, jak letí
tichou velkonocí.

10 Cítím, jak ty mocné zvuky
moje srdce budí,
jak se srdce rozzvonilo
v třesoucí se hrudi.

15 Rozzvonilo jak za dávných,
jak za dětských časů,
když jsem ještě rozumíval
kovovému hlasu.

20 A teď zase srdce zvučí,
hučí, porozumí,
v rozechvělé pobožnosti
v chorus zvonů šumí.

Letí s sebou, šumí s sebou,
celé rozechvělé,
jak by putovalo k Římu
ve kovovém těle.

25 Skáče, jako v dětském těle
dětské srdce skáče — —
bože, zvuk ten k smrti smutný,
kdož to, bože, pláče?

30 Jaký zvonův šumem zvoní
zvonek pronikavý? —
 Jeho zvuk jak smrtná trýzeň,
 jako uhel žhavý!

 Zvonku truchlé naříkání
 v srdce náhle padne,
35 že mu zápal horký, žhavý
 náhle v ledy zchladne.

 Znáš tě, znám tě, zvonku pláče,
 znám tvé naříkání,
 vždyť jsi předraženému otci
40 zvonil k umírání!

 Vždyť tvůj pláč mně srdcem mojím
 věčně, věčně zvoní,
 vždyť i v radovánkách náhle
 moji hlavu skloní!

45 Vždyť mne ze dne vzvoníš v noci,
 z noci vzbudíš ke dni —
 zvonils otci ku hodince,
 a to ku poslední!

Těch žhavých zvuků umíráčka,
těch nikdy nezapomenu,
vždyť jsem je nehty vryl v svá prsa
a čelem vtlačil ve stěnu.

- 5 Vždyť jsem je vdychal ve své plíce
a posud mne tam dusily,
že i mé písně umíráčkem
v svět krásný zvonit musily.

Otec pomalu umírá
jako naděj zmírající,
ret se hýbe, jak by přece
ještě nechtěl „sbohem“ říci.

5 Brzo, brzo dojde míru,
o bolesti snad už neví,
ale syn — ten si až zoufá,
že mu bol dán bez úlevy.

10 V prsa prázdná bůh sám ví co
by se ještě smutku shluklo,
ale srdce přeplněné
malou kapkou už by puklo.

15 K zemi hledí oko suché,
oko v uhel rozohněné,
čelo rozpálené, horké
tlačí se ku mrtvé stěně.

20 Oko uhel, čelo plamen
a ta stěna je tak chladna —
bože, což mně neuleví
žádná slza? Žádná — žádná?

Dále, chaso pomáhačská,
přibiju si sám ty hřeby!
Nemohu si sám zavřít
dvěře k ztracenému nebi?

5 Jediný mne milovával —
a vy pomáhat teď chcete? —
Kdo si lásku pochovává,
může sám stát v širém světě!

Nad hlubokým, tmavým hrobem
černá rakev se tu vznáší —
ach tak černá, že mně černost
všechno světlo z oka plaší.

5 Že mně rozum rozplašila,
až ta hlava k prsoum sklesla,
až ta lebka kolotá se
jako loďka beze vesla.

10 Byla by mne umučila
snad ta nekonečná muka,
štěstí moje, že mne náhle
vyrušila cizí ruka.

15 Štěstí moje, že tak náhle
slova ruší sen můj těžký:
„Nemá se snad otčenášek
předříkávat pouze česky?“

Otce zde už pochovali
v tmavou hlínu přehluboko —
posud žádná, — žádná slza,
posud jako troud mé oko.

5 Posud ani jedna horká
slza neskanula k hrobu,
aby vykouzila kvítek
nade rovem v jarní dobu.

10 Prsa by se rozskočila,
rozskočilo by se čelo —
což ni k jedné slze nemůž
rozkvést moje mladé tělo?

15 Ve mdlobě se hlava náhle
k přítelovým prsoum sklání —
„Aj proč jste se nevyplakal —
máte to jen z přemáhání.“

Mne to už zase, otče můj,
ku hrobu tvému pudí,
a u hrobu ta pýcha zlá
se v nás zas obou budí.

5 Jsme blízko zas i daleko,
jak jsme si vždycky stáli,
zas rozpínáme ruce své,
bychom se neobjali.

10 Jsme blízko zas, však v oči zas
druh druhu nepohledí,
zas velká láska pojí nás —
a dělí nás zas ledy.

Milovali jsme se, otče,
jak se milovat jen může,
ctili jsme se, drahý otče,
muž jak může ctíti muže.

5 A přec stála jakás síla
příkré pýchy mezi námi,
že jsme žili, jako žijou
dobří ale chladní známí.

10 Často o samotě náruč
toužebně jsme rozepjali,
a když jsme se sešli — chladně
proti sobě zas jsme stáli.

Já ležel na rov natažen
a holý rov jsem líbal,
a zdálo se mi, jako by
se rov ten holý hýbal.

5 A tisknul jsem vždy znovu zas
ku hlíně ret horoucí
a při líbání cítil jsem
tam dole srdce tlouci.

Kéž dobudu si jmena věčného,
kéž vydobudu všechnu světa slávu,
bych nesmrtelností pak ověnil,
o otče drahý, syna tvého hlavu!

5 Byls jedním z těch, jimž svět náš věnem dal,
by pro život se o den oloupili,
a za ten hřích, že žít a cítit chtí,
se vlastní krví bídně vykoupili.

10 Tvůj život pestrý byl a bohatý
a přemnohé jsi přežil utrpení,
a když si páni spánkem hověli,
budilo chudáka tě kúropění.

A práce celé jaké ovoce? —
Že zaplatils si místo vlastním v hrobě!
15 Kde jiným po radostech oddech dán,
tam po otroctví mír zakoupils sobě.

Nad hrobem strmí prostý, černý kříž
a čtoucím ochotně tvé praví jmeno —
tak bude kříž ten sedm let tam stát —
20 pak bude také jmeno zapomněno.

MATIČCE

Proto mně draha tak
milá má matička,
že je tak malička,
že je tak chudička.

5 A kdyby byla snad
chudší než oblázek,
přec bych ji v srdci svém
choval co obrázek.

10 A kdyby byla snad
svázána v uzlíčku,
přec bych ji miloval
tu drahou matičku.

Ze všeho jediná
zbylas mně, matičko,
vychladlé zemi jak
podzimní sluníčko.

5 Podzimní sluníčko
neslní, nepálí,
přece se zatřese,
když se nám zakalí.

Dí matka: „Ty prý písničky
tak často na mne skládáš,
to není hezké, tím mne jen
do lidských úst zas vkládáš.“

5 Ty nevíš, drahá matičko,
co se mým písním dívá:
k nim nikdo nápěv neskládá
a nikdo je nezpívá.

10 Písnička, při níž pláčeme,
je jiným lidem něma,
a kdybych složil tisíc jich —
vždyť mluví jen k nám dvěma!

V sobě jen a mlčky nesu,
nechť zakusím čehokoli,
zamlčím i matce drahé,
co mne těší, co mne bolí.

5 Jak to přijde, matičko má,
že přec všechno uhodnete —
když mně srdce v těle plesá,
zrak že jasně pozvednete?

10 Jak to přijde, matičko má,
že tak všechno uhodnete, —
když mně srdce v těle pláče,
že si v koutek zasednete?

Má matka někdy čítává
ve starém planetáři:
„Brzy a náhle dokonáš!“
s prorockou káže tváří.

5 A denně za mne říkává
svůj růženec klokočí
a hořké řinou slzy se
z těch starých věrných očí.

Znáš, matko drahá, překrásnou tu báji
o zlatém slunci a o matce jeho,
jež každé noci na klíně svém sešlém
kolíbá ve sen syna zemdleného?

5 Vždyť chudšas dost a dost se naputuje,
vždyť po dny celé světem bloudit musí,
dost šedých chmur a hradů, mračen tmavých,
ba skoro tolik, co zde člověk zkusí.

10 Co kmet si lehne a co jinoch vstane
a s novou silou po novém plá nebi, — —
o matko, matko, vždyťs jak anděl dobra —
mám toho jak to slunko zapotřebí!

Nic nemáš víc, vše dalas mně,
co bůh v Tvé ruce skládal,
a přece bych já nevděčník
vždy víc a více žádal!

5 Dej ještě bílé vlasy své
na rubáš svému synu,
by ještě v hrobě spočíval
jakoby ve Tvém klínu!

Už přišel, matičko, Tvůj zimní čas,
Tvé ruce jsou jak stromu větve v jíní,
jak mrazu vzdech je stříbrný kdys hlas,
a co kdy jarého, je ztuhlé nyní.

- 5 Nuž vezmi vlasy mé a utkej šat,
snad zahřeje, co dávno uvadlo,
snad zahřeje ta chladná prsa Tvoje; —
na roucho to co šperk a spínadlo
dám mladobujné teplé srdce svoje.

Neslyšel jsem Tě zazpívat,
myslím, že už přes tři leta,
což je i po mariánských,
což je po všem zpěvu veta?

5 „Moji smyslové jsou, synu,
dřímotou už obetkání;
večerní jsem odzpívala —
a teď čekám na klekání.“

Zakoupilas místo,
otcova kde hlava
na sedmé již léto
věčný sen vospává.

5 Hrob ten otcův, matčin,
mým též hrobem bude,
povedeme spolu
hospodářství chudé.

10 Malý domek z hlíny,
vlhké čtyry stěny,
v něm však lásky, že jí
v širém světě není.

Dozpěv

Tys šla a v naší světličce
teď žiju samu sobě —
ach matko, zlatá matko má,
jak je Ti dole v hrobě?

5 Ta naše malá světlička
se děsně, prázdne šíří,
o její klenby tlukou se
myšlenky netopýří.

10 Já sedím schoulen u lože
se chvějícíma rtoma —
ven musím, ven — tam do světa,
mně je tak zima doma!

(Psáno na asijském Burghurlu)

Což nemá blaha více ani hoře
ta krásná zem, to širé, bouřné moře?

Mne nevábí nic dále v svět,
mně všude je tak jedno,
5 mne nevábí nic k vlasti zpět —
tam doma je tak ledno!

Však ne! — Když první kvítek
na hrobě se třese,
když první skřivan nad hřbitov se vznese,
tu přec bych náhle doma býti chtěl,
10 bych utrhl kvítko, zachvěl se — a šel!

ANNĚ

(R. 1856)

Co já zde pěju v bájném lásky dómu,
to pěju Tobě, — svému idolu,
a Tobě jen a více nikomu
lze porozuměti snad mému bolu.
5 Či stává mezi mnou a kýmsi pásky,
že porozuměl by kdo hloubce tísní,
a pohrobené za živa mé lásky
labutí písni? — Labutí písni!
Aj uzřel-li kdo, když k umírání
10 se labuť vrací v jasna* samotu?
A slyšel-li, kdy v bolném klokotání
svou dlouhou, děsnou plaší němotu?
Kdy zmdlenou hlavu ku hladině kloní,
a chladné vlně lásku vřelou pje,
15 a perutí svou umíráčkem zvoní
a poslední se akord v hrdle chvěje? —
Jak labuť pílí v klidnou samotu,
když žití zesláblý už proud se v srdci ouží,
tak duše má svůj bol, svou tesknotu
20 jen samojedině v Tvá prsa vylít touží;
jak labuť zmírajíc se v rodných vlnách koupá,
tak duše zpěvů mých
se po Tvých vlnách houpá,
a k perlám vnad,
jichž svit mé srdce často ukojil,
bych aspoň jednu perlu —
perlu písni — připojil.
25 Nechť lyra má už ledajakou hude,
a peruť zpěvů mých už v dlouhé sirobě,
to aspoň píseň s perlou míti bude,
že zplozena je rovněž v kruté chorobě.

* Jasno, slovensky — jezero.

„Budiž světlo!“ šumí mrtvou nocí —
divný jas jsem spatřil kolem sebe,
zřel jsem hvězdu, zřel jsem, Anno, Tebe,
v Tobě, Anno, zřel jsem celé nebe.

- 5 Však mé oko slabé zvyklé bylo
bezduchové noci, barev němotě:
tu mne nebohého vášní v lesknutě
nově osud vrhnul v náruč slepotě.

Vzhůru o hvězdu v hru zbujnou s nebem!
Nechť i ohněm shoří bledé líce,
nechť i prsa puknou v divém letu —
titánský zvěst nebyl báj mi více.

- 5 Že jsem nezápasil o Tebe sám jeden,
rozjařila jenom má se mysl smělá,
šťastnější titánův dobyl jsem si hvězdy —
nebes pomsta teprv pozděj přijít měla.

V kotouči jsme kolem plesajících
první lásky doby zažili,
ze plesů se luzně mihajících
ples si svého srdce vážili.

5 Láska má se v krvi rozproužené
víc a více v purpur zbarvila,
z tónů svůzně šumných opojeně
čarovnou kolébku uvila.

10 Kolíbám se výš a výše
v drahé, nadpozemské říše —
mijeli tu blaha dnové
létaví jak jarní snové.

Tys mně byla milá melodie
k písni duši tužbou plnící,
jíž mne peruť s vzduchem vlnící
vznesla v říše světův harmonie.

5 Kolem mne tu dštílo blahých tónů
na zem zvučným pádem znějící,
z tónů slastných, však i z bolných stonů
vzešel květův kruh se chvějící.

10 Dál a dál se kruh ten luzný volní,
sladkou růží má i Christi lacrimae,
a ten bledý zvonek lilje polní
něžnou zvoní píseň lásky mé.

Vysoká mně bylas píseň lásky,
píseň písni, píseň Saloma!
Blahý já, že zřel jsem božskou krásu
smrtelnýma svýma zrakoma!

5 Hlava Tvá je oltář lásky stkvoucí,
vlasý hedvábná jsou opona,
čelo z mramoru to nejběššího
nejčistěšší mysli záclona.

10 Obočí je milé houšší, v jakém
zpěvný stan svůj slavík zarazí,
oko Tvoje nad jezero jasné
čistěj celé nebe obrazí.

15 Líce Tvoje sníh jsou nově padlý,
červánkovou září polítý,
ústa jsou jak klenot korálový,
kolem perel vkusně ovitý.

20 Chůze Tvá je proutek dýmu z myrhy,
po poušti tu větrem plynoucí —
ach, jakž může dát Tvůj obraz věrný,
komu barvou — slovo hynoucí!

Jak si květy s sluncem pohrávají,
po vlnách se světla houpajíce,
tak si prsa naše s blahem hrála,
v milý lásky klam se potápíce.

- 5 Jak si děti v křečovité přízni
šeptmo jakous báji povídají,
tak i my jsme v zlaté době znali
o věčnosti lásky pěknou báji.

II

Mého ducha bujné horování
často u Tebe se zchladilo,
Tvému chladnému zas počínání
burácení moje vadilo.

- 5 Dáme-li led s ohněm dohromady,
taje led a voda brž se hárá:
obdivuji — ne snad styku vnady —
však že nestala se z lásky — pára.

Nevím, co mně lásku dobylo:
krása ne, ni krásná taká slova,
jaká snilci dívkám šeptají;
chytřejších snad řečí forma nová?
5 Vždyť se po těch dívky neptají!

To mou mysl často zlobilo. —
Z rozebírání těch rmutných stránek
smutná nejistota vybředla,
kolem mnohých tichých radovánek
10 černou síť si svoji upředla.

Neznám věčně žíznit, v nouzi neunavit,
věčně naděje své v sypký písek stavit,
s osudem psát na led umluvu.

5 Nejsm dítě více, bych snad sílu bájil,
že bych věčně obstál, věčně život hájil,
vise na kořenu v bezednu.

Dalo nebe bratry, dalo lásku,
byl jsem věru spokojen tak s nebem;
však to milé nebe zapomnělo
zaopatřit bělejším mne chlebem.

5 Těžko jesti s blahem loučiti se,
kde se vylučuji vlastním činem,
mnohem krutější však loučení se,
kde je vina na osudu líném.

10 Raděj bych však po ulicích žebрал,
raděj kletby lidstva na se kopil,
nežli bych snad u sobectví podlém
lásku svoji v bídy blátě stopil.

Srdce mé jak struna vetchá puká,
maladěná k lyře ducha mého,
na níž divokrásné melodie
sněhobílá hrála Tvoje ruka.

N* N*

Mně jest jak otci v zoufalství,
o lásko moje mladá,
jenž nad dítětem v kolébce
bolestně ruce skládá.

5 Co měl kdys, zas mu odňato,
a strach se v prsou množí,
že nejmilejší poupě své
ku starším v kryptu vloží.

Kdo může oko zarositi bolem,
když úsměv, květ a blaho všude kolem?

Kdož může násilně si vzbudit tíseň,
když duší táhne jarní zase píseň?

5 Kdož může zazlít, že jsem, jarem zmámen,
vyšlehnout nechal živé lásky plamen?

Ben Akiba věhlasný děl:
„Aj vše zde bylo jednou již!“
Ben Akibo, tys hlava ctná,
nemůžeš za to, lež že díš!

5 To vše zde bylo ovšem již!
Byl již tak měkký, černý vlas,
byl již tak korálový ret,
i byl tak stříbrozvučný hlas!

10 To vše zde bylo ovšem již!
Aj byla již tak hebká tvář,
a mnohé oko patřilo
již v takou divnou oka zář!

15 Však s báječným tím kouzlem zde
v tom souladu — o slyš mne, slyš,
Ben Akibo, tys hlava ctná,
nemůžeš za to, lež že díš!

Jako perleť lesklá, zrcadelná
skví se krásná matička má Praha,
vždyť v ní roste, v ní se rozpaluje
ach tak mnohá, mnohá perla drahá.

- 5 Mám se věru za prvního muže,
duch můj žije u nádherném plesu:
vždyť z těch drahých perel nejskvostnější
co svůj šperk na hrdém srdci nesu!

ELEGICKÉ HRÍČKY

Již se ta zima milená
zakrátko dokrvácí
a v rozloučenou její vzdech
divoce zaburácí.

5 O pojd'te, vichry, k prsoum mým,
ať mrazem srdce zkojím —
já se těch krásných jarních dnů
jak všeho štěstí bojím!

Kdo už více jar těch přežil,
ví, jak jaro uplyne
a že jaro, léto, jeseň
mžikem v zimě zahyne.

5 Kdo už mnohé jaro přežil,
blahu více nevěří,
lehko při novém zas jaru
na své srdce zanevří.

Vichr nade krovem hučí,
truchle, bolně hýká,
zoufale, jak zdravý člověk,
jenž se umřít zvyká.

5 Nevím, proč se při těch zvucích
prsa moje ouží,
co mne ve vzdechu tom bolí
a co mne v něm souží.

Nevím, proč ta země posud
v těžkých snech svých mešká,
že jen leckde prohlíd kvítek,
na něm slza těžká.

5 Nevím, zdaž mně nějaký sen
také oči svíral,
vím však, že jsem náhle s tváře
velkou slzu stíral.

Tak divně jaro počínává —
mrak po nebi se plazí
a celá příroda si vzdychá,
že to až v duši mrazí!

5 Ba i ty větry z krajů dálných
jen písně smrti nesou
a v každých prsou ozvěny se
pašijních písni třesou.

Pašijní píseň, perlo lidstva bolu,
srdce slzo, v duši ceděná,
když tvé zvuky v prsa naše skanou,
vzplápolá v nich bolest plamenná.

5 Prsa celá ve srdce se zouží,
hlavou víří divé hučení,
smrt se blíží, člověk volí zhynout,
umřít třeba v strašném zmučení!

Zas bude parno jarní zrát
a v máji nové květy kvést,
ve květech nové vánky hrát
a jiné dívky věnce plést.
5 Zas mnohý hoch ve lásky čas
z těch věnců jeden dostane
a z mnohých věnců suchý zas
jen lístek v knize zůstane.

Nevím, mám-li milovat,
nevím, mám-li zpívat,
nebo, k jaru lhostejný,
v zašlý čas se dívat.
5 Na své lásky lichou pouť,
na své mládí těžké —
vzpomínkou se umořit
též by bylo hezké!

Byl jednou mládec, miloval,
a miloval jich více,
že všechny šťastně miloval,
vybledly jeho líce.
5 Tak přišlo léto s jeseň
a přišlo jara hrání,
však mládec žehral s jarem už
a měl se k umírání.

Rychle hlava myslí,
rychle srdce bije,
tužba rychle zraje,
člověk rychle žije.

5 Náhle u nového
člověk jara stojí,
neví, proč se třese,
neví, proč se bojí.

Za ty krásné city,
jichž mé srdce chová,
nedostalo světem
víc než holá slova.

5 Za všechno to zlato,
co ho v širém světě,
v srdci jaro citů
více nerozkvěte!

Nový život jaro lije
v žíly bujně napnuté,
znova výbojně v svět hledí
mnohé šíje nahnuté!

5 A než květy zvadnou, mnohým
stláno pro věk ve mechu —
nade rovem v příštím jaru
vzrostou květy k posměchu.

Ležím v bujném, pestrém drnu,
větrík běží travou,
modrým květem vedle hlavy,
bílým nade hlavou.
5 Běží po vrcholcích stromů,
v spěchu sadem duje,
za ním pod stromy se zvolna
pohřeb pohybuje. — —

To nesli pramlaďouнкé
10 ku hrobu kolem žití,
snad teprv poznávalo,
jak jaro v srdce svítí.
Snad bylo jak ten skřivan,
jenž jarem teprv vrácen
15 a po první hned písni
zlým krahujem byl zchvácen.

Kolem cesty staré stromy
lidem soucit hlásaly,
na vůz černý s lesklou rosou
20 bílé květy strásaly.
Bílé květy divný tanec
na vozíku skákaly,
a ti lidé k jejich tanci
truchlou píseň plakali.

Psal jsem v pošmourné své písni
svoje city zprahlé
a tu v okno zaskočilo
jarní slunko náhlé.
5 Rozsypalo po papíru
a po péře zlato
a já píšu jasný konec
k truchlým písním za to.

O těš se z jara, třeba by
tvá prsa prach jen kryla
a v srdci — žití hodinách —
jen samá půlnoc bila!

5 Nechť každý květ ti mluvou svou
„Smrt nesu s sebou!“ řekne,
kdo sám kdys kvetl, tomu je
i zahynutí pěkné.

5 Led zmizel, řeka volna zase
ku modrým dálkám spěje
a každá vlnka radostí se,
že pocestuje, chvěje.

Já musil prchnout ode břehů,
k nimž chvění vln mne táhlo,
to toužení po modré dálce
až ku srdci mi sáhlo!

5 Řekněte mně, větrové vy,
odkud veslujete,
že mne jako v pozdravení
v čelo celujete?

Plni jste vy divných šeptů,
plni divné vůně,
přišli jste snad z krajů oněch,
k nimž mé srdce stůně?

Vkrátku přijdou horcí dnové,
přijde život líný,
budou milejší nad slunce
tmavé jeho stíny.

5 V chladné trávě, v palných snech svých
zas se povyválím,
mysle, jak as rok zas žití
marně prozahálím!

LORETÁNSKÉ ZVONKY

Což, Loretánské zvonky,
vám v srdce nemůž tíseň,
že vždy jste pohotově
svou zapět sladkou píseň?

5 Již v srdéčku mém mladém
se někdy bolest chvěla,
když stará vaše srdce
zas s chutí novou pěla!

Dřív více písní znaly
ty Loretánské zvony,
teď jenom jednu zvoní
a brzo bude po ní.

5 Už jednotvárným zvukem
se mdle teď pouspává —
tak se to srdci stává,
když k smrti doklepává.

Co dítě jsem je slýchal
ty Loretánské zvuky
a srdéčko mé chtělo
v svět šířý nést své tluky.

5 Co muž je nyní slyším
a k prsoum jsem si sáhnul —
rád bych to velké srdce
zas ve srdéčko stáhnul!

Z KRAJE

Podřimlo i moje srdce

Ve polední palné záři
leží háj tichounký, tichý.
List se skrývá v stínu listu,
strom se skrývá v stínu stromu,
5 list i strom tichounce dřímá.
Ba i ptáček ustal v pění —
ticho — ticho — a v tom tichu
jako dětské ve kolébce,
nad níž závoj zlatý rozstřen,
10 podřimlo i moje srdce.

Bázliv v proud se blaha dívám

Divocí jsou hoši v kole,
bujny jsou ty jejich holky —
v každé noze jarní síla,
v každé tváři jarní růže,
5 v každé ruce jarní chvění,
každé oko náruživé!

Tichý měšťák nezávidím
venkovanům toho blaha,
ano těším se i z něho!
10 Tiše zpívám píseň s sebou —
teskně zní však v mojí lebce,
je mně, jak bych ani hoden
nebyl podobného blaha,
je mně, jak bych vržen na břeh
15 smutně zřel ve proudy živé,
bázliv v proud se blaha díval!

Jen ty tóny scházející

Chudák starý kolovrátek,
jeho hlas už přeskakuje,
chvilku hlučí, chvilku mlčí,
jako by se dech mu krátil.
5 Divno, že ta bujná chasa,
zpívající, výskající,
přece celou píseň slyší,
a že v sluch můj unavený
jen ty němé, bolné tóny,
10 jen ty tóny scházející
jako vzdechy zalehají!

Hochu, malý hochu

Hochu, malý hochu
s buclatou tou tváří,
s přizrzlým tím vlasem,
s lesknoucím tím okem!
5 Ještě jsem tě nikdy,
hošíčku můj drahý,
zahálet nespatriil!
V jedné ruce koláč,
v druhé ruce chleba,
10 dásně v plné práci,
a to od bílého
rána do večera,
to v košilce v síni,
to když po zahradě
15 v sukynce se touláš.

Ještě jsem tě nikdy,
hošíčku můj drahý,
zahálet nespatriil!
Jenom někdy není
20 koláč v pravé ruce,
zato ale se v ní
bílá lžička blýští.
Ještě jsem tě nikdy,
hošíčku můj drahý,
25 zahálet nespatriil!
Jenom někdy chvilkou
dáseň odpočívá,
když se na mne, hochu,
jako kvítko směješ,
30 když se tváře tvoje
jako růže šíří
a když rtíky tvými
malé zoubky svítí.

Kdož jí poví

Srdéčko ji mladé bolí —
kdož jí poví, kdož jí poví,
zdaž ten hoch, na nějž si myslí,
zdaž si také myslí na ni! —

5 Ve svatvečer po večeri
vyšla tiše ze světnice,
tiše ku krbu přistoupla.
Krb dnes nadchnut věštčím duchem,
dnes se děvče pravdy doví;
10 bude-li v něm oheň vidět,
všechn statek její shoří,
bude-li v něm hudbu slyšet,
nechť si rychle věno strojí,
uslyší-li modlíciho,
15 nechť se k smrti připravuje.

„Jmeno boží! — Pověz ty mně,
jaký soud mne očekává!“
Bázlivě se nyní shýbá —
slouchá — slouchá, jak bezdechá
20 ruku k srdci přitiskuje.
Aj tu z krbu jakby kroky,
krátký šramot a zas ticho —
krátké ticho — — ty můj bože —
vždyť to hlas je modlíciho,
25 vždyť to hlas je rozechvělý,
třcsoucí se otčenášek!

K smrti zbledla — nazpět skočí —
nemůž dál, neb náhle mužská
silná páž ji obejmá.
30 Ohlídne se — leží v rukou
hocha, na nějž stále myslí,
k němuž její srdce stůně.

„O srdnatá čarodějko,
vždyť to já jsem otčenášek
modlil se zde nahlas za to,
že jsem konečně tě našel
o samotě, beze svědků!“

Vyletěl skřivánek z pole

Vyletěl skřivánek z pole,
teskně volá, zmaten lítá,
že byl z hnízda vyplašen.

5 Nestrachuj se, milý ptáčku,
ti dva lidé dobří věru
sotva hnízdu ublíží.

Měkounké si sami hnízdo
vedle tvého, milý ptáčku,
pro svou lásku vyhlídli. —

Což jsi zpěv svůj zakopala

„Sestřičko má roztomilá,
což jsi zpěv svůj zakopala?
Jindy jsi už od svítání
do soumraku zpívávala,
5 jako ten skřivánek v poli.
Což ti láska písňě vzala?“
„„Nevzala, o ne, sestřičko,
snad by ještě přidávala?
Kterou mohu ale zpívat
10 nyní píseň? kterou — když má
hoch můj tak dlouhánské jmeno,
že mně v žádnou píseň nejde!““

Stará chatrč

Stará chatrč, na ní stříška,
pozapadlá, vetchá, vlhká,
na ní mech a v mechu tráva,
jako na prastarém hrobě.

5 Věru bych se sotva divil,
kdyby náhle z vlhké stříšky
vyrost kříž jak nade hrobem;
věru bych se sotva divil,
10 kdyby náhle na té stříšce
klečela babička stará
žehnající, modlící se
za nějaké tiché srdce,
jež tam dole dávno mrtvo.

U studánky

U studánky stojí děvče,
mladé jako strůmek mladý,
bledé jako rubáš z kmentu.
A na nebi bílý měsíc,
5 kolem něho vodní kolo,
jak by ze studánky hleděl.

„Povídala matička má,
že se dítky z vody rodí,
ze studánek vylézají.
10 Dobře tedy vykonáno,
že jsem to své malé děcko
v studánku zas uschovala!“

OHLASY ITALSKÝCH NÁRODNÍCH PÍSNÍ

Koho miluju? Aj jmeno toho
dosti čitelně mám v srdci psáno!
Hlásilo se čtenářů už mnoho,
nikomu však přečíst není dáno;
5 až však přijde ten můj drahý taky,
však já zbystřím pak už jeho zraky!

Vy nechcete, bych za ním chodila?
Jen kdyby nebyl krásný, ach tak krásný,
jen kdyby nebyl jako perla v zlatě,
jen kdyby nebyl jako slunce jasný,
5 jen kdyby neměl překrásnou zahrádku
v svých mladých prsou plně rozvitou,
a kdyby nedával mně každodenně
z ní krásnou kytku z růží uvitou!

Divíš se těm perlám v šátku mém?
Ano — na paní jsem hrát si chtěla,
bych i perly měla do šátku,
setřela jsem si je s tvého čela.

Říkali, žes srdcí zlodějem!
A když se mne soudce na to ptal,
řekla jsem, žes ovšem srdce vzal,
že jsi mně však krasší za ně dal.
5 Říkali, žes nocí zlodějem!
A když tázala se světská moc,
řekla jsem, že jsi mně v jasný den
proměnil vždy každou vzatou noc.

Jaktěživa jsem to neviděla,
jak ten krásný mladík mluvit umí,
každé slovo jest jak perla skvělá,
celá řeč jak mocné proudy šumí!
5 Jak ten krásný mladík mluvit umí,
jakživa jsem věru neviděla —
vymluvil mně moje srdce z těla
a já o tom ani nevěděla.

Dost dlouho jsem ten klíček nosila,
jenž moje srdce odevříti měl,
a dlouho, dlouho jsem tě prosila,
zdaž bys ten klíček k srdci převzít chtěl, —
5 teď vyslyšels a skončena jsou muka,
vždyť má jej nejmužnější v světě ruka!

Aj, každý člověk má prý srdce troje,
jež spoutána jsou v zlaté sponky tuhé, —
svým rodičům jsi dal to nejsvrchnější,
a bratrům, sestrám dal jsi srdce druhé,
5 a pro mne nechals srdce nejvnitřnější —
však za to už jsem celá, celá tvoje!

Co otce svého chci tě poslouchat,
co na bratra se vždycky spolehat,
co matce se ti nikdy nerouhat,
co se sestrou si k písni zaskákat,
5 co s přítelkyní s tebou zaplakat
a co své blaho chci tě milovat!

Nevím, zdaž mne políbením vzbudil —
vím však, že jsem při svém nejprvnějším hnutí
v jeho měkkých loktech spočívala
a že na spaní už ani vzpomenuť!

Dej mně své srdce, drahý, prosím — prosím,
ať na svém srdci po věky je nosím;
ať na srdci je nosím po vše věky,
jak skvostný klenot, jako drahé léky;
5 jak skvostný klenot, ze všech nejkrásnější,
svou krásou nad královské úžasnější;
jak drahé léky ze všech nejmocnější,
jež každou bolest mžikem ukonejší:
a umru-li, nuž vezmu srdce s sebou,
10 bych mrtvým též se mohla chlubit tebou!

Žlutá voda, žluté nebe,
vždyť scirocco krajem vlaje —
palný vítr, palnější však
ve prsou mých nyní plaje!
5 Srdce bolem utrhlo se,
jako lístek se teď třese —
a scirocco za moře je,
za vzdáleným milým nese.

Zdaž jsi slz mých nezatušil,
nezastesknul, když si v dálce
s vánkem mladá tvář tvá hrála,
s vánkem, jenž mé slzy sušil,
5 v něž jsem srdce vyplakala?

Moje láska, vdova mladá,
ruce svoje k prsoum skládá,
pláče nad sirotky svými,
nad truchlými dětmi tvými:
5 nad lesem, jenž nyní vzdychá —
kde jsme spolu šeptávali,
nad loukou, jež nyní tichá —
kde jsme bujně zpívali,
nad domkem, jenž opuštěný
10 a v němž němé nyní stěny,
a v němž okno — vdoví oko,
jímž jsme se kdys vdívali
v modré nebe přehluboko.

Umru touhou, není pochybnosti,
kdož by žítí mohl bez tebe —
dej mně smrt, o milosrdné nebe,
třeba prožila jen krátkou dobu!
5 V prsou svých mne milý pak uhostí,
v prsou svých — v překrásném, teplém hrobu.

Připoutány jsou mé ruce
k prsoum mým a k jejich muce —
k divné muce, zdaž tě jiné
milé nepoutají ruce!

Na krajinu padla první letos mlha —
první slza letos moje oko zvlhla.
Ach kéž nepřijde hned
zima po té mlze —
5 kéž se neutopí
láska v první slze!

TAKÉ RŮŽE SMRT

Můj první máj, můj první máj,
jak byl tak blahý, jasný,
on posud stkví se v duši mé
co démant nad vše krásný.

5 Ach tenkrát slunce vinulo
kraj zlatý k srdci úže
a zkvětl krásný, teplý máj
a májem zkvětla růže.

10 Já díval se a díval zas,
až leskem zrak mně přešel
a zlatý kraj a teplý máj
i s růží v srdce vešel.

Evangelium své lásky
psal jsem v kníhy černé,
kníhy černé — noci tmavé,
písmo — hvězdy věrné.

5 Čtěte je, a počne-li snad
zhasínat hvězd plamen,
vězte, že je s mojí láskou
dávno, dávno amen!

Máj tak krásný, jak jen první
láska býti může,
a v něm vypučela mladá
z poupěte mně růže.

5 Mladoucká ta růže krásná,
krasší než vše kvítí,
že mne příliš milovala,
musela umřítí.

Pláče matka nade hrobem:
„Vrať mně moji dceru.“ —
„„Nejsem její smrtí vinen —
nejsem! — na mou věru!

5 Co mne jen kdys milovalo,
má už zdrhlé zraky,
a že miluju sám sebe,
umru brzo taky.““

Na rozcestí jinoch bledý
šeptá tiché noci —
„Divno je mně, jako bývá
bezdětnému otci.

5 Nepřirozený to zákon,
že když láska hnije,
ještě její otec třeba
dlouho, dlouho žije.“

Z hrobu volá mrtvá láska:
„Chladno je tak v hrobě,
vezmi mne, můj drahý otče,
vezmi mne zas k sobě.“

5 „„Nemohu, mé dítě, za to,
že už ležíš v hrobě,
jsi-li moje dobré dítě,
vezmi *ty* mne k sobě!““

Každá písnička ta malá
teď se na mne dívá,
jak by věděla, že jesti
v každém slově lživá.

5 Složeny jste, milé písňě,
hodné pro mládence,
snad též k slzám pomůžete
mnohé ctné panence!

Z MĚLNICKÉ SKÁLY

Z tvých vlasů ruka přírody
si půvab ráje spředla —
mělnický kraji, milko má,
tys mne až k slzám svedla.

5 Tvá krev tak prudká, ohnivá,
že prorazila skály
a po skalách se ohnivé
nám révy rozesmály.

10 V tvém lůně chci být pohroben,
pak aspoň umru v ráji —
kdož není milky otrokem,
když krví ho napájí?

Aj, jak se víno červené
ve sklenkách jasně blyští,
ba jak ta lidská rudá krev,
když ze srdce se pryští!

5 Snad se to všech těch bláznů krev
nám do lahví zde shlukla,
jimž pro nějaký marný žel
kdys marně srdce pukla.

10 Snad našich nepřátel to krev,
již myšlenky se bojí
a proti všemu pokroku
jak čínské copy stojí.

15 Nuž pijme, pijme! — pitím snad
krev špatnou předěláme,
a snad se pitím bláznovství
po světě celém zláme!

Pojď, Míno, sem a na klín můj,
není to napoprvé,
já k vínu musím rty tvé mít,
jeť obé jako z krve.

5 Jsem zvyklý vína oheň pít
a mladé líbat líce,
až nerozeznám blažený
rty tvé od vína více.

10 A tys tak dobra! — Ku konci,
když ospalý pak sklesnu,
tu trpíš, že na klínu tvém
jak malé dítě zesnu.

Ten český granát ohnivý
jak české, rudé víno, —
já vše, co české, miluju —
ba také tebe — Míno!

5 Jen pro víno mne nekárej,
má praslovanská Míno,
ty na hrdle chceš granát mít,
já do hrdla chci víno.

Mé víno je tak ohnivé!
Snad révy slunce vssály,
když jeho palní prškové
v kraj vinní ostře pláli.

5 Chuť pikantní se k lehounké
trpkosti mile kloní —
když tvář už prací hořela,
snad tekla slza po ní!

10 A skluzké tak, až milo pít —
snad pot v něm s lůzy čela,
když po vinicích ku práci
svá vlékla mdlá už těla!

15 Ba nač by byla lůza ta,
ať dělá — posnídáme!
ať třeba oči vypláče,
jen když my víno máme!

Vím, proč se vína bojíte —
že jazyk rozvazuje
a nám, že jenom herci jste,
pak jasně dokazuje.

5 My, již jsme k bratrům poctivi,
svých slov se nebojíme,
vždy stejný směr a stejný hlas —
my víno směle pijme!

Kdo nikdy vína nezkusil,
zaslouží vždy jen vodu pít;
kdo nikdy hloupost nechvástal,
jak může někdy moudrým být?

5 Já chvástal dost už hloupostí
a pil a byl jsem ještě mlád,
a teď jsem velkým mudrcem —
jsem tomu rád, ba tuze rád!

Každého jara kmeny rév
přebořké slzy lijou,
že těch tak málo ve světě,
již jenom víno pijou.

5 Mně vše už jedno, zdali svět
teď stojí neb se točí,
jen nad osudem truchlých rév
zas pláčou moje oči.

Já Němcům jenom závidím
ty jejich vinní sklepy,
ve sklepích mají milou tmou
a člověk prý jak slepý.

5 Tu piják aspoň nevidí,
kde vedou ven zas dvěře
a mnoho-li as pitím svým
zas bratrům pití běře.

Už věřím tomu, víno že
ve mlhách lépe zraje,
vždyť po víně mně mozkiem mým
vždy lehká mlha hraje.

- 5 A mívám pěkný, krásný čas,
když mlha k zemi sklesne,
však když jde k výši, hlava má
pod těžkým mrakem zesne.

Ve první knize moudrosti
hned první hlava praví:
kdo rozum měl a pozbyl ho,
jen ten měl rozum zdravý.

- 5 Můj rozum je tak churavý,
že mne to nutí k slze,
vždyť jsem ho dosud nepozbyl
v své každodenní mlze!

Jen smějte se, že vkřivo jdu,
po víně nemůž jinak být,
a kdo je nad vás moudřejším,
můž toho také odznak mít.

- 5 Být nechci jak ten hloupý lid,
jenž hrd už chladnou chůzí svou —
po hlavě chodit neumím,
nuž tedy špatně po nohou!

Já nechci nikdy pivo pít,
chci červené jen víno,
po pivě bývá v myšlénkách
mých skoro strašně líno.

5 Pro pivo v českém pokroku
jde vše až hrůza líno,
a chcem-li pomoci lidstvu dál,
nuž víno — víno — víno!

O nechte mne v mé hospůdce
jen tiše dále píti;
když mně nic po vás, nač má vám
přec po mně něco býti?

5 Vás ke všemu, co svatého,
ctížádost jenom víže,
však já — já nejsem schopen té
nečestně čestné tíže.

10 Z vás vždy je jeden polobůh
a druzí blbí skopci,
již přísahají na slovo
a slepě za ním hopcí.

15 Já nemám sebe za boha,
vím ale, co z vás žádný:
když plný džbánek vypiju,
že nejsem pak už prázdný.

20 Já v hospůdce své králem jsem
a vše mne zde poslouchá,
třeba mne někdy sklepnice
z přátelství loktem šfouchá.

Mé království je chudé jen
a není pozlaceno,
však všechno dobré i vše zlé
poctivě zaplaceno.

25

Až přijde ale činů den,
však já vám leccos zkazím —
pak hybaj, sic vám kovaným
svým džbánkem hlavu srazím!

VŠÍM JSEM BYL RÁD!

Ba nač bych osudu snad svému lál,
že zahrával si mnou zde jako míčem,
že hned mne hladil, hned mne šlehal bičem,
že ze mne ledacos už udělal
5 od skromné otázky až hrdé ku odvětě,
že padl jsem a vstal zas nastokrát —
já ledačím už byl v tom božím světě
a čím jsem byl, tím jsem byl rád.

Mne osud do kolébky tvrdé dal,
10 pak na kazajku záplatu mi přišil,
pláč trpký novým jenom pláčem tišil
a jenom zkrátka mne vždy spořádal.
Však kolem pýcha, pýcha — ach ta krutě hněte!
já začal jsem do panských synků prát —
15 ba ledačím jsem byl v tom božím světě
a čím jsem byl, tím jsem byl rád.

A k bídě zas mně osud sílu dal,
že vykročil jsem v život volným krokem,
a síla rostla každým dnem a rokem,
20 až z chlapce zcela svůj se muž pak stal,
muž skromný v otázce, však hrdý při odvětě,
jejž nikdo nesmí v nízkou službu brát —
já ledačím jsem byl v tom božím světě
a čím jsem byl, tím jsem byl rád.

Když tedy byl jsem, co tak sluje muž,
25 hned pěkné dívky — přírody jak zvykem —
mne učinily svojím zahradníkem
a luzně prály: Služ nám, muži, služ;
nadšeně pěstuj, co tak mile na nás květe,
30 kvést věčně chce a přece musí zrát —

já ledačím jsem byl v tom božím světě
a čím jsem byl, tím jsem byl rád.

Však osud pravil: Do jistých jen dob!
Až přijde ti to velké milování,
35 smrt vyrvi dívku tvému celování,
ty žij a v prsou svých nos její hrob.
A třeba touha, mráz i hloupý výsměch hněte,
ty sám a sám se máš jen žítím brát —
já ledačím jsem byl v tom božím světě,
40 též kryptou musím býti rád.

Mně řekl osud: Českým pěvcem buď,
pěj jen, co sluší nešťastnému lidu,
stesk zoufalý a žhavou jeho bídu,
tvá píseň lásky trpkostí svou rmuť,
45 buď krutě zimna v nejparnějším lidstva letě,
tvůj lid má hojit, tobě srdce drát —
já ledačím jsem byl v tom božím světě
a čím jsem byl, tím jsem byl rád.

A dále řekl: Prostý voják buď!
50 Co přední stráž stůj v stálé pracné tísní,
nepřátel slina oko tvoje třísni,
a kámen zloby v tvoji bouchej hrud'.
Ciť s sebou vše, co národ tvůj kde bolem hněte,
tisíckrát raněn zmírej nastokrát —
55 já ledačím jsem byl v tom božím světě
a čím jsem byl, tím jsem byl rád.

Snad osud lecjaký má ještě sen:
však stál jsem vždy, kde svaté stálo právo,
a v mysli mé i v prsou všechno zdrávo —
60 nechť nový cíl dá tedy nový den,
zas začniž znovu osud, jakby od dítěte,
jinými do mne, mnou do jiných prát —
nechť čímkoli jsem ještě v božím světě,
čím budu kdy, tím také budu rád.

VNITŘNÍ ŽIVOT

Kdos ještě schopen vnitřně žít,
střež se co křišťal měkký,
sic vryje svět ti v duši tvou
ach útrap dlouhověký.

5 Vystoupíš sotva v cizí svět
a jsi sám sobě cizí,
a všečen jemný duše květ,
ba duše sama mizí.

10 Jen v nitru vlastním celý svět
a šíré, volné kraje,
jen v něm myšlének volný let,
jen z něho čin vyzraje.

15 Jen v nitru vlastním můžeš vždy
se k velkému povznésti
a ideálův démanty
v korunu slávy snést.

Ach vnitřní život — život sám,
jen v něm je volná hlava,
a mimo něj již klopýtáš
přes sousedů svých práva.

5 A strkán sem a strkán tam
jsi brzy zmámen celý
a v bujném moři lidstva jsi
co kámen osamělý.

Jen vnitřní život — svatý klid,
jen v něm jsi beze sporu,
v něm na obrovskou vyrůstáš
úžasnou, pyšnou horu.

5 Však přijde pak ten lid již sám
a bude se ti klonit
a stříbrnými zvuky pak
tvou slávu světem zvonit.

Zevnitřní svět má pestrý háv
a Sirénin hlas zrádný,
již mnohý vyšel za ním ven —
a nevrátil se žádný.

5 Kdo vyšel, stržen v divý rej,
po reji v těžké spaní,
a vnitřní prázdno samo pak
již další reje shání.

Jen dovedeš-li vnitřně žít,
dovedeš také zpívat —
ach, jsi-li pěvcem, bratře můj,
chtěj věčně vnitř prodlívat!

5 Žij věčně život vnitřní jen,
a neopouštěj prahu,
za každou radost světa dáš
kus nitra, samovrahu!

10 Já probil vnitřní život svůj,
s ním všechny písň své,
se zpěvem zase život sám, —
nač, srdce, tluky tvoje!

 Zapěl jsem píseň poslední
a stranou kladu lyru,
vždyť nemám více v struny ty
ni v sama sebe víru!

5 Ty struny zní tak bolestně,
jak by o zvadlé kráse,
o promrhané mladosti,
o pohrobeném čase.

10 Jsou zpuštěny a ztrhány,
jak vlasy siré vdovy,
a přece zní tak šíleně
jak žaly Aeolovy!

STARÝ DŮM

Tak vetvý dŮm, tak starý dŮm,
a je mi posud milý,
že zažil jsem v něm nejprvších,
nejsladších svĕta chvílí.

5 Jak často na ten starý dŮm
mé oko se zadívá,
ach divu-li, že oko to
pak slzou se zalívá!

Mně bývá, jak by starý dŮm
10 mluvíval matkou ke mnĕ,
a jeho slova, ach ta zní
jak lásky šepot jemně.
On zná mé srdce skrz a skrz
a před ním pýcha hyne,
15 vždyť modlíval se se mnou vždy
mé modlitby dětinné!

MÉ EFEMÉRKY

Zas v dumání jsem prožil den,
byl pět tisící asi, —
ach teskno, teskno pohlédnout
na všechny ty mé časy!

5 Jako bych v plané pole zřel,
je bolno mému zraku:
den vedle dne co hluchý květ,
květ divokého máku!

10 Co jednobarvý máku květ,
jenž skloněn sám tak v sobě
vpůl myslí jen na žití slast
a vpůl již o svém hrobě!

Duch můj jak tichý větérek
nad polem tím se nese,
tak rád by květy rozhoupal
a přec se před tím třese.

5 Vždyť kdybych živým dotknutím
snad lístky setřás s květů,
co zbylo by pak ze snů všech,
a čím jsem já byl světu!?

Proč neumírám, dokud teď
den hravě k dni se pojí,
a lehkovážné žití jen
se snem a snem zas kojí?

5 Proč teď ne, pokud budoucnost
zde se svou pravdou není, —
vždyť vím, že bude smrtí mou,
trénásob zlou a bolestnou,
až přijde probuzení!

NAŠEL JSEM SE!

(Za zimy 1871)

Stržena rouška — náhle prehnul sen!
Jak smrt by sáhla, sedím poděšen,
se zrakem zjitřeným a chvějícíma rtoma —
„Jsem já to, já? — a zde v těch stěnách doma?“ —
5 Naslouchám, odkud odvěť zahlaholí. —
Však slyším hukot těžké hlavy jen
a srdce — srdce bolí!

Což nejsem mlád víc? Což již přesněn ráj?
Vždyť než jsem zasnul, byl přec květný máj
10 a zem i nebe dýchaly mi něhu! —
Kde je můj máj? — Vždyť plno venku sněhu,
tam noha dupe po umrzlé roli,
zde hlava v jíní má jak stará báj,
a srdce — srdce bolí!

Chci sebrat se a myslím dál a dál.
Což žil jsem život, či se mně jen zdál?
Vždyť zdá se mně, že k velikému dílu
jsem velkou vůli měl a celou sílu —
kam teď jen vzhlednu — kvítí cizích polí,
20 jsem žebrák jen a chtěl jsem býti král —
a srdce — srdce bolí!

A vím, že jsem chtěl také šťasten být
a sluncem v okeán se lásky vpít,
že chtěl jsem dětské hladit hebké vlásky —
25 ach bože, bože — kde to moře lásky!?
Sám sedím zde a trapné u nevoli,
zrak pustý v pustém hledá koutě klid,
a srdce — srdce bolí!

Hej jak to bije ve zimničný sluch!
30 Tam venku po ulicích bujný ruch,
tam masopůst si víří v městě dole
a smích a hřích se točí v šumném kole,
tam láska, mládí skočnou vyšveholí —
35 mně smutno, k smrti smuten je můj duch
a srdce — srdce bolí!

LÍSTKY „HŘBITOVNÍHO KVÍTÍ“

I

Ze srdce

Ach jakž to srdce divně v prsou bije!
Hned jak by předhánělo mračné povětrí,
hned jako hoch, jenž dechu nešetří,
tak tlukotem svým horou, dolem kráčí,
5 že sotva stín mu věrný jeho stačí.

A náhle v nejdivějším, nejmocnějším hnutí
se zase zastaví,
jak by to hloupé srdce přemýšlelo,
zda má bít dál, zdaž jíti na odpočinutí.

Když nás srdce pobolívá,
náhle se kdys ztiší,
stane jako v přemýšlení,
pak zas dál pospíší.

5 Tak si srdce hraje jako
tiché dítě stále,
chvilkou tiše — tiše stojí —
pak zas bolí dále.

Mocná řeka krve proudí
srdcem mým se — mocná řeka!
Mnohý s čistými však proudy
písek, mnohá hlína vtéká.

5 Jakž by mohla čista býti,
když z všech úhlů světa přišla,
když snad z nejkrajnějších světů
na své pouti ke mně vyšla.

10 Jakž by mohla čista býti,
když se staletími vlekla,
nežli v to mé mladé srdce
jako potok bujný vtékla.

15 Kdyby potok jenom obraz
všech těch krajů, všech těch lidí,
které zrcadlil, přinášel —
dost by nesl s sebou bídy!

V mém srdci je už mrtvo tak,
že těžko říci slovu,
když se kdys srdcem procházím —
jak bych šel po hřbitovu.

5 A všude pusto — jediná
zde kvete ještě růže,
a ta je krásna — krásna jak
jen z krve vyrůst může.

10 Kde ona roste, krvavě
vždy lístky rozekládá,
ta růže — láska k lidstvu je
a vždy si krve žádá.

15 Chtěl jsem ji často vyhubit
a dostál svému slovu,
však v zemi zbyly kořeny
a přes noc vzrostla znovu.

Teď každý žijem truchle pro sebe,
a přece tužeb našich jedin květ,
by v rovnost, v lásku splynul celý svět —
ach dlouhá cesta ještě do nebe!

5 Druh druha maličností klamáme,
co nepřátelství, kolik trapných chvil,
a veliký přec máme, svatý cíl —
jak dlouho ještě, než se seznáme!

To jaro letos ani nepřichází,
juž duben zde a matka ještě topí
a venku zimní vichr sebou hází
a dláždění déšť drobný, chladný kropí.
5 U okna dechem omženeho sedím
a na ten divný, oranžový žár,
jenž z kamen lítá, v zamyšlení hledím;
tam v kamnech jiskry sem tam lítají,
snad jsou to snové zašlých z jar,
10 již v dřevě spali dlouho potaji.
Svým světlem ve mhlou oken růže kreslejí
a z růží máj a mládí kouzlejí. —

„Ty starče vetchý, nač tam v dešti stojíš?
Tvé staré kosti mrazík prochvívá
15 a v šedý vous déšť kroupy nasívá, —
což o přístřeší poprosit se bojíš?
Vždyť v světě dosti ještě dobrých lidí
a uvědomělou je u nich dobrota,
a klejou, jak je v světě mnoho bídy
20 a nevděčnou jak chudá holota.
Ba dobře máš, že o lásku neprosíš,
a co ti souzeno, že pevně nosíš.
Nač bys měl shýbat stříbrný svůj vlas —
Ach vlas tvůj! — věru se mi podobá
25 jak v bujném mládí náhlá choroba.
Snad ještě nevypršel mladý čas,
a velká starost spíš než velké stáří
si cestky vyhloubala v sešlé tváři? —
Tvé oko podivně mnou zatřásl,
30 jak nedávno by bylo vyhaslo,
nedávno bylo vposled zalesklo,
než nade vším si k smrti zastesklo!
A ret tvůj bledý jak fialka mroucí
nedávno se snad červenal jak růže,
35 nedávno dával políbení vroucí,
tak vroucí, jak jen mládí dávat může!

Teď zub se bolem ve rty zatíná —
Jdi, starče, jdi, a jen mne nezarmuť,
mám měkké srdce a teď věru chuť
40 si zahrát na svatého Martina.
Zde plášť můj, vezmi jej a skryj svou nahotu,
zde stříbro, opij se, nač myslet na psotu!“
A kolem rtů mu hraje úsměv skoupý,
a k posměchu se otevrou rty zchřadlé:
45 „Což více neznáš mne, ty blázne hloupý?
Vždyť jsem tvé vlastní srdce pouvadlé!“

Jen matko Náděj zůstaňte,
syn zná už cestu k dáli,
a na ulici loučit se —
toť by se lidé smáli.

5 Uzlíček malý, zbytky v něm:
půl bývalého mozku,
a svadlé věnce z jarních dob,
a půle srdce z vosku;

10 košilka bílá k neděli,
to z bílých, milých ze snů;
z myšlének rubáš spletený,
až po práci kdes sklesnu!

15 Z uzlíčku boty čouhají,
a mají podšvy silné,
vždyť jsem si na ně kůži dal
z své pýchy neuchylné!

Milost! — Můž-li jemný slavík mnohým
krásnějšího slova zapěti?
Může-li však noční šedá sova
hrůznějšího také úpěti? —

5 Strom bych žití svého v zemi vsadil,
 krví vřelou denně zalíval,
 tlukotem jej srdce okopával,
 aby s časem stejně prospíval;

10 a kdy prsou hrany vyzvánějí,
 že jsem smrt si pracně vydobyl,
 ze dřeva bych zestárlého sobě
 motyku a prkna vyrobil:

15 motykou a prkny připravil si
 jámu, lůžko, jež mne pohostí —
 o kéž vichr jámu sám zavěje —
 jiných žádných mechci milostí!

To věčné bolův polykání,
ta věčná stejnost napohled,
to věčně udusené lkání,
ten v tváři kámen — v hlasu led!

5 Ach jakž bych leckdy člověka rád
si k prsoum túžným přilákal,
na prsou jeho zas jak dítě
se do uspání vyplakal!

10 Však pak bych nejspíš bratru svému
jed do poháru připravil,
by lidem o hodince slabé
a o mých slzách nepravil.

Zhlížela se vrba u potoku,
zkalilo se oko bystrých toků —
nedbá o mne žádný, ba pražádný,
nedbám o žádného, v srdci chladný.

5 Vítám led, jenž kol hrudi se klade,
vždyť i led má svoje něžné kvítí; —
pěknýmť bodlák v růžovém i sadě, —
proč by nemoh též své trní míti?

Až umru, přátelé, kéž je to dnes,
ach pohřbete mne někam v temný les,
kde šedé šero v nejjasnější den,
kde chlad a chlad je v nejparnějším letě,
5 kam slunce padá hravým pruhem jen,
kde v mechu nejdrobnější zvonek květe,
kde zřídka jen si ptáče zavzlyká
ne píseň víc, spíš bolné varování,
a kam se z lidstva jenom utíká
10 to nešťastné a němé milování.

Sám, sám jsem životem jak lesem šel,
o štěstí, lásce měl jsem jenom sen,
a píseň pěl jsem ve stesku si jen, —
rád bych i mrtev o samotě dlel!

II

Z divokých lásek

Co jest láska? Divná smíšenina
z citů časně mládí šálících,
lék to pro rychlejší živobytí
z bejlí ostře v prsou pálících.

5 Z přátelství, jež pojí nerozlučně
v štěstí, v strasti prsa blahorodá,
jistý pud pak, zvyk i mnoho dělá,
pak snad soupeřů též náhlá shoda.

10 Aby nevymřelo člověčenstvo,
kdy se osud zvrátí větrnatý,
tvoří příroda ty sličné tváře,
sličné tváře, a ty — pěkné šaty.

Tak velemoudře ze záhonu
se růže na mne dívala,
zašeptla leccos z moudrých lidí
a myslím, že i zívala.

5 „Mé srdéčko, má drahá růže,
o krásná růže, vyber si,
zda žádáš žhoucích políbení
či duchaplných aperçu!“

„Povždy znovu pochybuju,
je-li cudna, je-li čista,
nezřím-li ji, kde ji hledám,
juž má nedůvěra jista.

5 Jak to přijde, u ní víra,
 u mne nedůvěra vkvap?“
Klidně přítel odpovídá:
 „Proto, že jsi špatný chlap!“

Láska shořela jak tenká svíce,
která ve průvanu zaplála,
řek jsem jí, že necítím nic více,
ona hloupě pro to plakala.

5 Zaštkála, že obecně už ví se,
že jsem u jiných již býval dareba,
pravila, že jistě utopí se,
že jí více žití netřeba.

10 Rozběhla se a já osel za ní,
moh jsem klidně zůstat seděti,
o utopení že ani zdání,
moh jsem tenkrát již věděti.

Zde ležím churav horkém na loži
a jsem tak zemdlen, rád bych spal,
jen kdyby jiskrný proud myšlení
mně také jednou pokoj dal.

5 Nad ložem podobizny milá tvář,
tvář zemřelého přítele,
a usmívá se — pochybuješ snad,
že zdráv zas vstanu z postele!?

10 O jaks byl hloupým v lásce své,
že jsi se láskou zmořit dal!
Jak jsem já mnohem moudřejší —
umořím lásku, žiju dál!

Moje srdce jest jak pozdní podzim zvadlý,
jest jak vypálená, šedá sopka stará,
za ním kraj pln krásných, mladěvroucích citů,
kolem něho bezcitnosti noc jen chará.

5 Odpusť, děvče, že jsem lhal ti lásku vroucí,
že jsem rozžeh nevděčný v tvých prsou plamen,
sám jsem věřil, milovat že vřele mohu,
nevěděl, že píseň lásky došla v amen.

10 Ukradl jsem bohatství ti mladých citů,
odpusť, můžeš-li, a nenazvi mne lhářem,
lhal jsem bezvolně a kradl bez účelu —
nejsem špatným, jsem jen chudým bankrotářem!

Blázny jsem si dělal z hezké děvy,
nazpíval jsem o lásce jí mnoho,
a když věřila v mé lživé zpěvy,
měl jsem nevinnou svou radost z toho.

5 Však ti blázni, již mne těšivali,
jsou teď starší a jsou zcela jiní,
a že blázni lásku pochovali,
zbláznil bych se s chutí sám už nyní.

Ach přišla láska s milým žebrotěním
a zaklepala stouduě na mé dvěře,
já vroucí dívku chladným okem měře
ji hrubě odbyl: „Pozděj!“

5 A přešla leta, s tklivým žebrotěním,
svou všechnu nádej mdlým už okem měře,
jsem klepal sám na lásky bílé dvěře,
a zvnitř to znělo: „Pozděj!“

Při zpuštěných strunách

Znám vás prsa pěvná, tužná,
a v těch prsou, srdce, tebe,
vycházejí písně z tebe,
jako andělové z nebe.

- 5 Vycházejí buď v své nahé,
buď ve zahalené kráse,
jedny k mému zatracení,
a ty druhé zas k mé spáse.

Vy děti lásky, chudé písniče moje,
zdaž za otce se svého nestydíte,
že odmrštěny — sotva narozeny —
se za žebrotou k cizím odklidíte?

5 Australská žena, když jí dítě zemře,
ty drahé zbytky všije do koží,
a ve dne mrtvolu na bedrách nosí,
svou hlavu večer na ni uloží.

10 A když jak lístek uschlo, pohrobí je,
nad hrobem hrudou prsa rozerve,
vždyť je to svadlé kvítko její lásky,
a píseň mrtvá živé ze krve!

Jsem-li syn neb cizím Apollinu,
to mou mysl lehkou nermoutí,
aniž úsudek snad pohanlivý
někdy čelo moje posmoutí.

5 Jestli, myslím, poesie první
podíl každého už dítěte,
jeho okem, myslí jeho chůvou,
první učitelkou ve světě.

10 A ta milá dáma poesie
je jak vůbec všechny dívčiny,
věčné nevěrnosti věčně věrná,
a když prchne, povždy bez viny.

15 A kdo dívkám věří — stará píseň! —
píše „věřím“ v řeku plynoucí,
po pavučinách se k nebi souká,
v síť chytá stíny hynoucí.

Však znám ten lid, jenž nožem pitvy hnusné
si chleb a slávu potem dobývá,
snad zpěv můj klada na své váhy nuzné,
juž znak mu svého soudu v čelo vyrývá.

5 On z pýlu motýlův si vápno pálí,
kdy trámů třeba, les si cizí skotí,
kdy písek váží, jasný pramen kalí,
kdy kámen láme, sousedův dům zhrotí.

Mnoho bolů v tomto světě,
mnohý vzdech se zachvěje,
mnohý blázen, co ho hněte,
v dumné písni zapěje.

- 5 Mnoho skořep v širém moři,
mnohá z nich i v chorobě,
však jen jedna ze slz tvoří
perlu v stkvoucí údobě.

Lehko nyní zamilovanému,
co se chudšas dříve navzdychal,
a než rýmy svedl přece k čemu,
jako kovář ohně nadmychal!

5 Otcové nám dávno přezpívali
lásku všelikým už způsobem,
a ty písně pěkně napísali,
než se seznámili se hrobem.

10 Synu, kdy pocítíš lásky tísně,
nepotřebně ohně nedmychej,
čti jen otcův přecitlivé písně,
a k těm písním sobě zavzdychej!

Nalykav se prachu z lidské hlíny,
pojav hrobův živou myšlénku,
darmo sháním s oka charé stíny,
klesám zemdlen v krypty výklenku.

5 Spánek na oko se zmdlené sklání,
jako mlha pláni zaplaví —
mlhu slunce v rosu rozehání —
mysl tvoří ve snu postavy.

10 Předě mnou se zastkví obraz jasný,
z démantův jak záře setkaný,
vystupuje z něho jinoch krásný,
duševním kýms kouzlem nadaný.

15 V řasách volných přeskvostného rouna
hraje sterá barva měňavá,
tak jak v rouše prý chameleona
s barvou svou květ každý zahrává.

„Kdož jsi? — Pravda? — Či tě sen můj bájí?“ —
„Mně co mocnost věčné proměny,
bratří tvoji smrtí nazývají. —
20 Sleduj mne jen, spáči zmámený.“

Mimovolně noha moje vstane,
spěchám divy uzříti žádaje,
až duch před náhrobkem jakýms stane,
bych si nápis četl, kývaje.

25 „Aj, zde odpočívá poesie,
byla, květla, svadla, setlela!“ —
„V tom se, brachu, leda žert kýs kryje,
poesie že by zemřela? —

30 A což lyry zvuk by přeznít mělo?“
Pokleknout mně dal bůh znamení: —
z nitra země v ucho mocně znělo
kyklopických kladiv bušení.

Poesie žila, dokud každý
snům svým víc než pravdě uvěřil,
dokud věci nám teď malicherné
obrovským měřítkem vyměřil.

5 Dokud bájím věřil zastaralým,
ježto zrodil zpráchnivělý věk,
dokud v palmách dryadky se kryly,
a ne ságo z našich polívek.

Na vršíku dům stál bláznů. —
Panna tudy chodila,
chytili ji, aby bláznům
leccos k vůli rodila.

5 Na stůl si ji posadili,
pod sklenici vklopili,
aby pěkně přibývala,
notně pod ní topili.

Panna arci churavěla,
10 panna arci skonala;
radost *tu* však blázni měli,
pannou že jim zůstala.

Bravo, páni literáti,
dejte pozor na ženské,
15 byť i písemnictví pošlo —
jen když bude panenské!

Ze hřbitova

Co jest slza? Skvostná karbunkule
v noci světlem divným zářící,
a svou září charé noční stíny
i jich dusné strachy mařící.

5 Co jest slza? Kapka rosy chladné,
jakou palčivý blín nasází,
kapka ta jak vlna v okeánu
celé nebe sama obrazí.

10 Co jest slza? Mlíčná nebes střída,
stříbra zář to modrem stopená,
tisícerých chová v sobě světél,
tisícerých světél bez jména.

Co jest Země? Mocná báně
z kostí vetchých, z popele,
velký hřbitov, tvor kde všaký
druhu tělem ustele.

5 Báně povrch zlatoskvělá,
hvězdy bílé podoba,
uvnitř dech a světlo mroucí,
teskná smrti poroba.

10 Bytost jakás klamná příkrov
skvostný na bání prostřela,
jaký as se děvě dává,
kdy co poupě zemřela.

Jaký bujný ples na živém stromu!
Každý lístek k jinému lne pólu,
o Dušičkách ale všechny dole
kolem stromu leží klidně spolu.

5 Bujná zeleň z jara v listech stkví se,
života jarého obraz věrný,
o Dušičkách ale dávno vryla
na každý list smrt svůj obraz černý.

O Dušičkách na hřbitově větrík
vesele si s lidmi zahrává,
radostí snad, že to množství lidstva
pro hřbitov už zase dozrává.

- 5 Náhly vánek oči tobě klíží,
snad to matčin prach tě uspává,
neb co upomínka na hry dětské,
bratrův popel s tebou pohrává!

Za mřížemi rovy v stejné řadě,
perly na šnůře jak nehezké,
a snad skutečně to uložené
perly pro království nebeské.

- 5 Pak by mříže kolem hrobů byly
řešato dle mého mínění,
aby perel dle jich velikosti
lehčí někdy bylo dělení.

Nač zde sklonných vrbin u ohradě
dóm ten pyšný jesti zbudován?
Snad že nový sad na mrtvých sadě
národa svécencům věnován?

5 O ten stan si pýcha zbudovala,
tlíti lakota chce pospólu,
žene zdi, by čistou zachovala
dávno znečistěnou mrtvolu!

Však i chudoba ta povždy kletá
10 v smrti věrnou značí rodinu, —
hrobník klna v dlouhou šachtu metá
zlopověstnou bídnou chudinu.

Bleskosvodům společenských bouří,
mučedníkům našich osudů,
v směšnou odplatu pak bratří zdarma
ustelou společnou pod hrudu.

- 5 O kéž byste místo toho lidu
v šachtu stlali jeho chudobu,
nezaslouženou tu jeho bídu,
bolestnou tu hladu porobu!

Mnozí chválili, že zpívám o chudobě,
že mou píseň soucit pravý znamená, —
lehko zpívá pouta, sám kdo u porobě,
koho chladně zed' tu střeží kamenná.

5 Znam ten věčný boj, jenž před svítáním začne,
který neukončí se snad za šera,
v kolébce jejž budí žití ráno lačné,
který v žití přešlém nemře zvečera.

10 Boj ten denní o chléb s brannou skutečností,
lup kde vítězi píď změří dítěte,
doufání vždy nové v milost budoucnosti,
nádejí smrt náhlou v plném rozkvětě.

Z věnce, který z idejí si mladost svila,
každý den v hrob lístek umí pohřbíti,
15 dnové, lístky sprchnou —
hlína déšť ten vpila —
živils se, bys mohl jednou umříti!

Nebe širé obléklo šat šedý,
jak by před kostelem kajíc stálo,
své „memento mori“ v čele nesouc
za staré se hříchy lidstva kálo.

5 Nebe pláče — nevěstu jak ženich
mrtvou, ztuhlou v slzách vřelých topí,
či jak kněz snad budoucnosti poupě —
mrtvou pannu -- svatou vodou kropí.

10 Nekropí to kněz snad mrtvou pannu,
aniž nebe hřích by lidstva kálo, —
děšť to vlašný v kyprou zem se vpijí,
bychom neměli snad chleba málo!

Já věru lituju všech našich „bohů“!
Být dokonalým, jaké neštěstí!
a ve všem znát se, nikde bezcestí —
jak šťasten jsem, že často bloudit mohu!

- 5 Vše chválí je, a bozi to vše znají,
já bláznil bych při chvále toliké,
a věru štěstí jejich veliké,
že přec je lidé někdy proklínají!

Stojí ostrov pustý pokraj moře,
na něm v hrobích otcův dávné mravy,
časův bouřná vlna každodenně
hrob z nich jeden v bezdné lůno splaví.

5 Kolem hrobů pestrá moudrost otcův —
pestrí opeřenci polétají,
a ty runy po náhrobcích lidem
celý svět a celou dobu tají.

10 Ve kostnici věkem oplísňelé
myšlenky se zbledlé ubytují, —
ba se schovávají, že jich ztráty,
a to právem, vnuci nelitují!

Valí proud se světem bystrý, ostrý,
nekonečna jeho rovná cesta,
jeho pískem zbořená jsou města,
jeho kalem národův jsou kostry.

5 Vlnek třpyt jsou zhaslých sluncí světla,
zhaslých sluncí dávno zašlých časů —
vlnek lesk, — toť vlna spláchla krásu,
krásu, která po staletí květla.

10 Proud ten — čas! — jenž nezná břehův okovy!
Jen zde onde uzříš jako páru
ostrov plynout nad propastí zmaru,
dávných myšlének to hřbitovy.

Přede mnou tu leží lebka rozpoltněná,
oko svaté runy lebky čítá,
a má mysl z črtů zapletených
živý obraz žití sobě splítá.

5 Onu runu láska vryla, zášť snad tuto,
onu blaho, tu snad neštěstí,
a zdaž ty, jež činí cesty kratší,
stopy přemýšlení nevěstí?

10 Tak jak v paměť obraz mrtvoly se vrývá,
ryje mysl v lebku znamení, —
vidíš, brachu, mohs mít lebku hladší,
méně jen, ach méně myšlení!

Neplač, neplač, brachu, nenaříkej,
že je záhad v světě k znavení,
jenom pít a jíst se pilně zvykej,
v hrobě času dost prý k strávení.

5 A až umřeš, budeš zbaven všeho,
tělo v prach se moudře rozpadne,
a co zde ti bylo záhadného,
zůstane ti pak i záhadné.

10 Jakou však tvá mysl píseň hude,
zpívá s tebou celý tvůj i čas,
která lež tě hnětla, hněsti bude
v jiné formě jiné lidi zas!